

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שישי

היכל
שביעי

מאמר ד"ה מצה זו תר"ן

•

מאת כ"ק אדמו"ר
אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

אדמו"ר שלום דובער

זצוקלה"ה נבג"ם זי"ע מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה

שנת הקהל

מאה וחמישים שנה להסלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר ה'צמחצדק' נ"ע

יגת"ד דו"א בבי"ע והיינו ההמשכה מבחי' יגת"ד דא"א בבי"ע והו"ע נטיעת האשל סנהדרין כו' כנ"ל.

וזהו מ"ש בילקוט כשנתן הקב"ה לאברהם את הארץ לא נתנה אלא כמו שהיא עמד אברהם והשביחה*.

בט"ד, רנ"ת

מצה זו שאנו אוכלי' ע"ש מה ע"ש שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה אליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם שידוע הקושי' הלא נצטוו מבעשור שבערב יאכלו מצות, ולמה תלה ענין אכילת מצה ע"ש שלא הספיק להחמיץ, (וגם צ"ל דהלא מה שנגלה עליהם ממה"מ זה הי' אחר חצות וכמ"ש ויהי בחצי הלילה כו' ומה שאומרי' מצה זו היינו מצה שאנו אוכלי' שהוא קודם חצות, ובמ"א מבואר דעל מצה זו שקודם חצות נא' ושמתם את המצות כו' ואיך אומר מצה זו כו' ע"ש שלא הספיק כו' עד שנגלה כו'). והענין יובן בהקדם ענין הידוע ממ"ש בכתהאריו"ל שהמצה היא בחי' קטנות אבא, וצ"ל מה"ע קטנות אבא. (והנה בפע"ח אי' דקטנות היינו הלבושים של המוחין וענין הלבוש הוא שנתפס בו כל העצם. וכמו התלבשות הנפש בגוף שעצם הנפש נתפס ומתלבש בגוף שהרי א"א שיתלבש בב' גופים כאחת, וראי' מאלי' שלא בא להאדרא מפני שהי' צריך להציל את רהמ"ס וחביריו ונתלבש בגוף ממילא א"א להיות במ"א בזו השעה. ונמצא שהנפש עצמו נתפס ומתלבש ממש בהגוף, ואף שאינו מתגלה עצמות הנפש בגוף, דמה שמתגלה מהנפש היינו הכוחות הגלויים הם רק הארה בעלמא שאין ערוך כלל לגבי עצמיות הנפש, מ"מ הרי העצם מלובש בו בהעלם והארה ממנה מתגלה בגילוי. ובאמת מהכוחות הגלויים יכולים להבין אפס קצהו בחי' עצמיות הנפש, והוא מפני שהעצמיות נמצא שם כמו שהוא אלא שאינו מתגלה רק הארה קטנה ממנה כו'. וכמו"כ יובן בענין הקטנות שנק' לבוש המוחין שנמצא בו בחי' עצמיות המוחין אלא שאינו מתגלה כמו שהוא והוא בהעלם כו'). ויובן מענין ההפרש שבין קטן לגדול הנה אנו רואי' שהקטן הוא ברמ"ח אברי' שוה ממש לגדול מבלי אשר ימצא שום הפרש כלל בין קטן לגדול שכל מה שיש לגדול יש אצל הקטן ג"כ, רק שהכל הוא בהקטנה, והשכל שלו משיג דברי' קטנים, אמנם מ"מ הרי יש בו מציאות השכל רק שהוא בהקטנה ומתגדל לפי ערך שנותיו. והנה הקטן כשמתגדל אינו מתוסף לו במוחו הגשמי (מציאות חדשה) כלום

כ"א שאז לאחר שמתגדל (המוח מקטנות לגדלות) ה"ה כלי שישרה בו האור המובן אצל שכל הגדול, וא"כ בהכרח לומר שגם בהיותו קטן עדיין יש בו ג"כ הכח שיוכל להשיג השכלה המושגת לגדול, רק שהיא בהעלם, דאל"כ מאין יתוסף אצלו דבר חדש לגמרי, הלא כל כוחות הנמצאי אצל הגדול הרי הם מתחלת ברייתו, ורק לפי רוב השנים מתגדלי הכוחות אבל לא שנא' שבאים מחדש לגמרי, ונמצא כי בהכרח לומר שיש אצלו בהיותו קטן עדיין הכח להשכיל השכלות כחכמת שלמה, רק שזהו בהעלם גדול ובקיצור גמרץ, ומה שמאיר בגילוי הוא להשכיל דבר קטן, וזהו שארו"ל בוצין בוצין מכטפי ידיעה, פי' שגם בעת היותו קטן מובן מה יהי' משפט הנער ומעשהו לכשיגדיל, והיינו מפני כי בהקטנות יש בהעלם כל ענין הגדלות, רק שהוא בהעלם גדול, וגם אם לא הי' כח שכל הגדלות גם בהיותו קטן לא הי' יתכן לקרותו בשם קטנות וגדלות, שענין קטנות וגדלות אינו שייך לומר רק שמחוסר הצמיחה, כמו עשבי' שבהיותם קטנים מחוסר צמיחתם עדיין וכשמצמיחי' מתוסף עליהם מעט מעט עד שמתגדלי, אמנם מ"מ הם באופן אחד ממש, אבל בענין שכל הקטן המשכיל השכלות קטנות לגבי שכל הגדול המשיג כחכמת שלמה אין ערוך כלל וכלל ולא יתכן לקרותו בשם קטנות וגדלות עד שנא' ששכל זה עצמו שהשכיל תחלה שכל הקטן הנה שכל זה עצמו נתגדל עד שמשג בו כחכמת שלמה, שהרי אין ערוך כלל בניהם, אלא עכצ"ל שבהעלם יש בקטן גם כח השכל שמשכיל בו לכשיגדיל, ובגילוי שכלו בדברי' קטנים שזה נמשך ג"כ מהשכל כו', ויובן ענין ההעלם איך שהשכל המתגלה מתעלם בשכל התינוק קטן ממארו"ל די לחכימא ברמיזא, שהגם שפי' הפשוט שלעוצם מעלת המשכיל מבין אפי' רק מה שנא' ברמו, אמנם צ"ל מדוע דוקא מי שהוא חכם ביותר יבין ברמו ולא כל החכמי' יבינו זאת, ורק לחכימא דוקא מובן ברמיזא, אך הענין שענין הרמיזא הוא דבר זר ורחוק מהשכל, וכשמרמוז בו השכל ה"ה בדרך הסתר והעלם מאד, ומאחר שהוא נעלם ביותר לכן מי שגדול בחכמה ישיג גם הרמיזא, אבל מי שהוא חכם עד שיוכל להבין שכל וסברא לא ישיג הרמיזא, והוא מפני שכשאומרי' לו איזה השכלה מלובש בדברי' שמדברי' אליו ההשכלה אבל בהרמו אינו מלובש כלל והוא אינו כלי כלל להשכל בעצם, לכן בכדי שיושג זה צ"ל המבין בעל שכל גדול, ומזה יובן ג"כ שהשכל היותר גדול שא"א להלבישו בדברי' יוכל להלבישו לרמוז לו בדרך רמו, כי כמו שהעלם הרמוז א"י להבין כ"א הבעל שכל היותר גדול, כמו"כ יובן שהשכל היותר גדול א"א להלבישו כ"א בדרך רמו, וה"ז קרוב לענין המשלי' משלי שלמה, שלהיות חכמת שלמה גדלה עד שנא' בו ויתכם מכל האדם לכן הי' יכול להשפיל השכלותיו בחידות ומשלי', שענין הלבשת השכל בהמשל הוא רק בדרך רמו לבד, ועד"ז יובן ענין העלם הלבשת שכלו הגדול שמתגלה לכשיגדל בשכלו הקטן בעת היותו קטן, רק שבזה יתרון מעלת השכל של הקטן נגד הרמיזא, באיזהו תנועה הוא, שהשכל הוא כלי לאור השכלה זו, משא"כ הרמיזא או המשל הוא מדבר זר לגמרי כו', (אמנם גם כלי מוח הקטן הנה עתה אינו

כלי כלל להשכל והראי' שאינו מתגלה בו בגילוי שישכיל השכלות גדולות, אלא לאתר שיתגדל אז יהי' כלי המוח הזוה כלי ממש שיתגלה בו אור השכל. אך מה שנמצא שם עתה האור הוא בהעלם ממש והגילוי הוא הארה בעלמא כו' כנ"ל וזהו שאמרו"ל אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן, שהטעם דגן נותן דעת בהתינוק שידע לקרות אבא. והנה הדעת שידע לקרות אבא הוא בקטנות שאינו יודע מפני מה הוא אביו ומהו ענין האב כמו הגדול שיוודע שהולידו, אבל הקטן אינו יודע כ"ז והוא רק קריאה בעלמא ומ"מ בקריאה זו דקטנות מלובש כל הדעת של שכל הגדול במה שקוראו אבא והוא כרוך ונמשך אחריו בכל נפשו, ואינו נמשך אחר איש אחר שאינו אביו, וא"כ יש בה בהעלם כל הגדלות כו'. ויובן ענין קטנות וגדלות ואיך שהגדלות מלובש בהעלם בהקטנות ממשארז"ל על ריב"ז שלא הניח דבר גדול ודבר קטן דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן הוית דאבי ורבא. וידוע דיש ב' בחי' אדם למעלה בחי' א"א הנק' אדם הגדול וזהו דבר גדול, ובחי' ז"א הנק' זעיר וכרוב כרביא אנפי זוטרא וכמארז"ל בחגיגה די"ד ע"ב כרוב כרבי' שכן קורין בבבל לינוקא רביא, וזהו זעיר אנפין, וכמו עד"מ המפה שמציירין שטח הארץ עיירות וימים ונהרות בקוין קצרים שהוא קטן הכמות מאד, מ"מ נמצא בהמפה הכל, אלא מה שהוא כאן קו אחד ה"ה בשטח הארץ ים או נהר גדול או דרך ועיר כו', ומ"מ לא נעדר בהמפה אפי' דבר אחד. והנמשל יובן מזה בבחי' ז"א שנק' זעיר קטן הכמות. דבחי' אורות עליונים דעצמות אוא"ס שלפני האצ"י ה"ה בחי' א"ס, ואף גם כשנמשכו בג"ר דאצ"י עדיין יש בהם מבחי' הא"ס שע"י הקו וחוט, וכידוע דהקו הוא בחי' גילוי המהות דאוא"ס (הגם שאינו בחי' מהות ועצמיות דא"ס ממש וכמ"ש במ"א הוא שהוא בחי' הארה מא"ס. ולכן נק' אין ולא אין לו תחלה כמ"ש במ"א באורך. מ"מ הרי אור הקו הוא אור מעין המאור ממש והוא גילוי עצם כמו שהוא כמו שהעצם ממש, ומה שאפשר להתגלות כעת בעולם היינו בהעלמות היותר עליונים שלאחר הצמצום ומקו"פ, הנה הקו הוא בחי' מהות האור ממש). וידוע דבחק' מאיר בחי' גילוי הקו וכמ"ש ה' קנני ראשית דרכו שהחכ' נק' ראשית דרכו שבו מאיר בחי' הקו בגילוי, ולכן נק' אוא"ס ימי קדם עדיין שלמעלה מעלה מבחי' ימות עולם, וז"א נק' ימות עולם והוא מה שהאור נתצמצם בבחי' קטנות מאד עד שיוכל להיות מקור לעולמות. אך מ"מ יש בז"א מכל האורות עליונים שבא"א אפי' דבר אחד לא נעדר אלא שהוא בקטנות וצמצום כו'. ונגד ב' בחי' אדם אלו שלמעלה בחי' א"א ובחי' ז"א כמו"כ יש בתורה ג"כ ב' בחי' והם דבר גדול ודבר קטן, והיינו פנימיות התורה וחיצוניות התורה סתים וגליא סתים דתורה הוא בחי' רזין דאורייתא שבבחי' אורות עליונים מאד והו"ע טעמי תורה אשר לא ידע אנוש ערכו דלא ידע לי' בר איהו מה שבידיעת עצמותו דוקא יודע את התורה כו' ונק' דבר גדול שהו' בחי' א"ס ממש כו', וחיצוניות התורה הוא בחי' הגליא הלכות הערוכות לפנינו בדברי' גשמים ונק' דבר קטן. ולכא"ו איך קורין לבחי' הגליא דבר קטן

והלא כל תושבע"פ בנוי על סודות עליונים בע"ס דאצ"י ועוד למעלה יותר שהתנאים והאמוראים הי' בעלי רוה"ק והם דוקא יסדו את התושבע"פ שנק' מוסדי עולם שכוונו את הרצה"ע ועד"ז בא הציווי למטה באופן עשיית המצות וכדומה בכל ההלכות שהם עפ"י השרשים העליונים כו', ואיך נק' דבר קטן. אלא שזהו מפני שבהלכות באו כל האורות עליונים בבחי' קטנות וצמצום מאד עד שכל אחד ואחד יוכל לקבל זאת, אף שבאמת הכל בנוי עפ"י סודות עליונים מאד דלית מח' תפיסא בי' כלל, הרי נתצמצם בבחי' הגלי' שבתורה כ"כ עד שהכל תפיסא בי', וכמ"ש בסש"ב ח"א פ"ד דלית מח' תפיסא בי' כ"א כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ומצוותי' דאורייתא וקוב"ה כולא חד דבהלכות הגשמים דתורה מתלבש בהם המלך עצמו ממש כו'. וזהו דא"י במד"ר בתחלתו דהתורה היא כלי אומנתו של הקב"ה כו' האומן אינו בונה מדעת עצמו אלא דיפתראות ופנקסאות יש לו לדעת איך הוא עושה חדריו כו' כך הי' הקב"ה מביט בתורה ובונה את העולם כו' והוא כמו עד"מ ציור המפה הנ"ל. ונת"ל דזהו"ע למעלה בחי' ז"א שנק' ימות עולם וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה, מפני שנתצמצם האור עד שאפשר להיות מקור לעולם, וכמו"כ הוא בבחי' התורה שבה נתצמצם בחי' האור העליון בחי' חכ' דאצ"י ועוד מלמעלה יותר כו', ולזאת הסתכל באורייתא וברא עלמא כו'. וזהו שאמרו על ריב"ז שלא הניח דבר גדול ודבר קטן דבר גדול מעשה מרכבה שהוא בחי' גילוי אור ממש, ודבר קטן הוויית דאביי ורבא שכל האורות העליונים מלובשים בהם בבחי' קטנות וצמצום כו'. ומכ"ז יובן בחי' גדלות וקטנות שלא שהקטנות הוא בחי' מהות אחר שלא מענין הגדלות כלל, אלא שהקטנות הוא לבוש הגדלות, והוא מה שהגדלות כמו שהוא ממש מתצמצם בבחי' קטנות וצמצום כו'). וככל המשל הזה יובן בבחי' חכ' למעלה שהיא כלולה מע"ס ג"כ, הנה מבחי' חכ' שבחכ' ולמטה יוכל לבוא באיזה סיפור בגילוי כמו עד"מ התלבשות השכל באותיות עד"מ ברוך שפי' בל"א געלויבט, או וידבר גירעט, שהאותיות הם כלי' לההשראות האור, אמנם הנה נודע שפנימיות אבא הוא פנימיות עתיק ולא ידעתי הטעם, פי' ולא ידעתי הטעם, שהטעם זה הוא למעלה מן הטעם ודעת המובן באיזה התלבשות דבר מה שיובן ויושג כענין ההשגת השכל המלובש באותיות שיכולי' לאמר עליו כי הוא זה, כ"א הוא למעלה מן הטעם ודעת המושג.

והנה בבחי' קטנות אבא יש בהעלם ג"כ בחי' זו שלמעלה מן הטעם ודעת שהרי גם זה בכלל החכמה תחשב, והחכ' בעצם הוא מה שלמעלה מן הטו"ד, ובבחי' הקטנות יש בה בהעלם כל הענין מה שיש בבחי' החכ' (וכנ"ל * דהקטנות הוא שמתעלם ומתצמצם בו כל הבחי' דגדלות ולכן נק' לבוש שכל העצם נתפס בו כנ"ל, והגילוי הוא רק הארה בעלמא שלא מעין

העצם. מ"מ בהארה קטנה זו מצומצם כל העצם וכנ"ל בענין דבר גדול ודבר קטן כו', וזהו"ע קטנות אבא הוא שנמצא בו כל הבחי' דגדלות אבא מה שפנימיות אבא פנימיות עת"י שלמעלה מהשכל ולמעלה מטו"ד כו'. והנה בחי' קטנות וגדלות יש עד רום המעלות, וכמו שיש קטנות וגדלות בבחי' אבא כו' כמו"כ בשרש שרשו הראשון זהו"ע הרשימה שנשאר אחר הצמצום והקו שנמשך אח"כ. דהנה ענין הרשימה מבואר במ"א שנק' נקודה והיא מה שבחי' אוא"ס הבלתי בע"ג בא בכח גבולי דוקא, וכמו קיצורי ההשכלה שהרב מלביש כל השכל בנקודה אחת והוא מפני שעצם השכל כמו שהוא אצל הרב א"א שהתלמיד יקבלו והוא בלי גבול לגבי התלמיד ה"ה מצמצמו בנקודה קצרה שבערך התלמיד אבל בה נמצא כל עומק ההשכלה כמו שהי' קודם. ונמצא מה שהוא בלי גבול לגבי התלמיד בא בכח גבולי שמתקבל אצל המקבל כו'. ובדוגמא זו יובן בבחי' הרשימה שהוא שהאור הבלתי גבול כמו שהוא לפני הצמצום בא בנקודה גבולית דוקא בכדי שיוכל להיות מציאות העולמות בע"ג דוקא שזהו תכלית הכוונה שעלה ברצונו. ואח"כ נמשך הקו שהוא בחי' אוא"ס הבלתי בע"ג וכנ"ל שהוא אור שמעין המאור, וכמ"ש בע"ח שער עיגולים ויושר ענף ב' ואז מן אור הא"ס המשיך בחי' הקו כו' וראשית הקו נמשך מן א"ס ממש כו' יעו"ש, והיינו שהקו הוא בחי' אור הבלתי בע"ג כו'. וזהו בחי' קטנות וגדלות בשרש הראשון, דבחי' רשימה הוא בחי' קטנות שהוא מה שהאור הראשון נתעלם בהנקודה (וע' בשער היחוד בפרטי המשלים בענין הרשימה, ומבואר במ"א בד"ה ואברהם זקן) והקו שהוא גילוי האור הבלתי בע"ג זהו בחי' דבר גדול כו'. (ובמ"א מבואר בענין רשימה וקו שאף ששניהם הם בבחי' אוא"ס זה בבחי' כח הגבול וזה בכח הבלתי בע"ג מ"מ שרש הרשימה למעלה משרש הקו, וכמו בכללות ענין הצמצום כ' בע"ח צמצם את עצמו כביכול, ומבואר במ"א דשרש הצמצום הוא בבחי' העצמיות למעלה משרש בחי' הגילוי אור, כמו"כ בבחי' הרשימה מה שהאור הבע"ג בא בבחי' כח גבולי הוא מבחי' העצמיות דוקא למעלה משרש הקו כו' וכמ"ש במ"א באריכות. ולכן בכללות נק' הקו ממכ"ע והרשימה בחי' סוכ"ע ומשם מקור היש דוקא. ולפ"ז הגילויים דלע"ל שהיש הגשמי יהי' אלקות ועין בעין יראו כו' היינו מבחי' הרשימה כו'. ואף שנת"ל דהרשימה הוא בחי' קטנות לגבי גילוי הקו, הנה בחי' הקטנות בעצם למעלה מבחי' הגדלות. ומובן עפ"י משנת"ל דבחי' ז"א הוא בחי' קטנות לגבי הג"ר, מ"מ הרי בעצם שרשו ז"א למעלה מבחי' חכ' וכמא' או"א במזלאת אתכלילו ז"א בעתיקא אחיד ותליא כו' וכמ"ש במ"א. וכמו"כ בתורה הנגלית הרי אמרו ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה (ע"ז ל"ה ע"ב) וי"ל יינה של תורה בחי' הסתום דנכנס יין יצא סוד, ועריבים עלי ד"ס בחי' תושבע"פ שלמעלה מכל הגילוי אור, וכמ"ש במ"א דשרש תושבע"פ הוא בבחי' בעהר"צ דוקא שמשם נמשך הרצון שיהי' כך ובכח זה כיוונו את הרצה"ע מפני שהגיעו בבחי' בעהר"צ שלמעלה מבחי' גילויים וכמ"ש במ"א בד"ה להבין מה שבברכה ראשונה אמרו משמח כו'. ולפ"ז

י"ל ג"כ דבחי' קטנות אבא והוא מה שבחי' מ"ה בעצם דבחי' חכ' שלמעלה מבחי' טו"ד בא בבחי' קטנות וצמצום עד שיתקבל בכאו"א לחזק את האמונה כמשית"ל אי"ה. שרשו למעלה מבחי' הגדלות דאבא כו'. והנה המצה היא קטנות אבא והוא מה שבחי' החכ' בא בבחי' קטנות וצמצום להאיר בכאו"א בנפשו לחזק האמונה ולכן נק' המצה מיכלא דמהימנותא בזוהר שהוא מאכל שמחזק את האמונה בנש"י. והענין הוא דהנה מצות האמונה הוא מפסוק אנוכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מאמ"צ. וידוע הקושי' למה לא אמר אשר בראתי שו"א. והענין דבריאת שו"א הוא מבחי' הדיבור שהוא בחי' הארה בעלמא שמצומצם מאד לפי אופן העולמות ממש שמתלבש בכל עולם בפנימיות כו' וע"ז נא' שאו מרום עיניכם וראו כו' ששייך בזה ראי' והשגה ממש. ולכן גם חסידי אוה"ע מאמינים בענין בריאה יש מאין. והרבה הביאו מופתים וראיות לזה אך ישראל קדושים מאמינים בכ"ז בלי שום חקירה ומופת כו'. אמנם אין זה בחי' האמונה שנתייחדה לישראל דוקא מאחר שאפשר לבוא בשכל ודעת כו', אך עיקר ענין אמונת נש"י היא שמאמינים בבחי' או"א"ס שלמעלה מגדר התלבשות בעולם שלמעלה מבחי' כח הפועל בנפעל והיא האמונה בבחי' או"א"ס עצומ"ה כו'. וזהו אנכי אשר הוצאתיך מאמ"צ דוקא דהיינו היציאה מבחי' המצרי' והגבולים דסדר השתל' דכ"ז הוא בחי' בריאת שו"א הנ"ל דהגבולי' הם באופן התלבשות האור בעולם כו' וכמ"ש במ"א. והיציאה ממצרים דקדושה הנ"ל זהו מבחי' אנכי שהוא בחי' עצומ"ה שלמע' מסדר השתל'. ובוה הוא האמונה דנש"י. והנה ההפרש בעבודה בנפש האדם בין בחי' אמונה לבחי' הדעת הוא שמצד האמונה יבוא לבחי' ביטל עצמי שלמעלה מן הדעת משא"כ בבחי' דעת והשגה הוא רק בחי' ביטל היש שבבחי' גבול ומדה, וכמ"ש במ"א באריכות. והוא מפני שמקור הביטל הוא מההשגה והשגה הוא בבחי' גבול (ומשיג רק בחי' הארה מצומצמת כו') ממילא גם הביטל היא בהגבלה. משא"כ ע"י האמונה בא לבחי' ביטל לגמרי. אמנם יש יתרון בבחי' הדעת מה שמשיג ממש ויש לו הכרה ממש כאילו רואה בבחי' האלקות שמשיג. משא"כ האמונה שאין לו הכרה כלל בבחי' העצמות רק שמאמין בלבד. רק לע"ל יהי' בחי' ראי' ממש בבחי' מהות ועצמיות או"א"ס וכמ"ש ונגלה כבוד הוי' וראו כו' כי עין בעין יראו כו' ועכשיו הוא רק בדרך אמונה כו'. וידוע דהתפעלות הנפש מבחי' ראי' הוא באו"א לגמרי, שעושה קנין חזק בנפשו ונטי' לעצם הדבר ביותר כו'. ומ"מ אנו רואין אשר כאו"א מישראל אפי' הפשוטים וע"ה יש להם בחי' האמונה שמאמינים בה' אחד באמת וכל עשיית המצות וכדומה הכל רק מצד האמונה הפשוטה שבנפשם אף שאינם יודעים ומבינים כלל כו' וזהו שהאמונה היא בירושה לנו מאבותינו מאברהם אע"ה שהי' ראש המאמינים כו'. ומ"מ אנו רואין שלפעמים האמונה אינה פועלת פעולתה בנפש כדבעי וכמו גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא, ומאחר שרחמנא קריא הרי הוא מאמין שיכול להושיע לו וה"ה עושה היפך רצון האלקי לגמרי, וזהו בתכלית הגסות. אך בדוגמא כזו יוכל למצוא כל או"א בנפשו שלא

פעלה עדיין האמונה בנפשו. דהנה נת"ל דהאמונה הוא בבחי' אוא"ס שלמעלה מטו"ד והשגה והוא ההתקשרות עצמיות שלמעלה מן השכל בבחי' ביטל עצמי כו'. והנה מצד מדרי' זו היינו שיהי' חזק בנפשו האמונה בה' הי' צריך להיות שלם בסור מרע ועשה טוב, דמה שהוא נגד רצון ה' לא יוכל לעשות כלל ומה שהוא רצונו יעשה באהבה וחביבה יתירה כו' וגם לא יהי' מוטעה בנפשו והוא למצוא כל פרטי הרע שהוא מנגד לאלקות. וכ"ז הוא ע"י האמונה דוקא דמאחר שיתקשר באלקות ונוגע לו הדבר בנפשו ממש ממילא כל דבר שהוא מנגד לאלקות אפי' במקצת יגדל בעיניו מאד ויראינה תיכף ולא יוכל לעבור ע"ז כלל, מפני שהוא רצונו העצמי אשר רצונו הוא רצון הוי' דוקא (וכידוע שהנפש מרגיש מאד כל דבר המנגד לו כו'). ואנו רואין אפי' בעובדי ה' אשר כמה וכמה דברים יעשה שלא כדבעי ואינו מרגיש כלל שיש בזה איזה חטא ועון שהוא נגד הוי', והוא מפני שלא נקבע בנפשו האמונה לה' בחזק ותוקף, כי על בחי' האמונה כתי' צדיק באמונתו יחי' דכל חיות האדם בתורה ומצות וכמ"ש אשר יעשה אותם האדם וחי בהם הוא ע"י האמונה דוקא וכנ"ל שהוא יסוד כל עבודת האדם בתו"מ בסו"מ וע"ס וכמארו"ל בא חבקוק והעמידן על אחת היא האמונה כי הכל הולך אחר המעמיד שמתפשט בכל הדבר ההוא וכמו"כ האמונה היא המעמיד ומקיים כל הקיום דתומ"צ וחיות האלקי' שבנפש. ונמצא מה שעובר על איזה דבר בלא הודע (שאינו מרגיש כלל שהוא רע או יודע שהוא רע אלא שהעשי' באה בלי כוונה הוא ג"כ מצד החסרון ההרגש האלקי בנפשו כו') הוא מצד חסרון תוקף האמונה. וע"ז נצטוינו במצות מצה שהיא מיכלא דמהימנותא לחזק את האמונה והוא מפני שהמצה היא קטנות אבא. והענין דהנה בחכ' יש ב' מדרי' והם כח דחכ' ומ"ה דחכ' (אפשר הם הם ב' בחי' דחכ' שנת"ל) כח הוא בחי' התפשטות החכ' שבא בהשגת הבינה, ובחי' מ"ה דחכ' הוא עצם החכ' שלמע' מטו"ד והוא ראי' דחכ' כמ"ש וירא ראשית לו כו'. וא"ז ראי' דהשגה שנת"ל כי שם אינו שייך השגת שכלי כלל, כ"א הכרה והרגשה בעצם המהות וכמו ראי' הגשמיות שרואה מהות הדבר ועוצם יפי' וא"צ שום השגה והבנה בעצם היופי מאחר שרואה בעיניו וכמ"ש במ"א. וככה הוא בחי' ראי' דחכ' שרואה בחי' המהות אלקות (ומ"מ א"ז כמו הראי' דלע"ל דאז יהי' ראית המהות כמו עכשיו בראיית העין הגשמי ממש וזהו ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר כו' ולא יכנף עוד מוריד והיו עיניך רואות כו' בראי' ממש, ובחי' ראי' דחכ' א"ז ראי' ממש בעין כ"א מה שבעין השכל דבליבא אתחזי כולא וכמו אסתכלנא ברזא דחוכמתא כו' שענינה הכרה והרגשה בבחי' מהות ועצמות אלקות, וזהו דבחכ' שורה אוא"ס ממש מפני שהוא בחי' אחד האמת וכמ"ש בס"ב פל"ה בהגה"ה וזו היא מדריגת החכ' כו' שהחכ' הוא בחי' אין ואפס ממש שאינו בחי' יש כלל ולזה שורה בו אוא"ס אחד האמת בבחי' יחוד ממש כו') ובנפש הוא בחי' מ"ה שכנפש האלקי (והוא בחי' מקיף דחי', ולע"ל יהי' בחי' מקיף דיחידה וכמ"ש במ"א) שיודע ומכיר את האלקות בבחי' ידיעה והכרה ממש והוא הרגשת המהות ממש, ומיוחד באלקות

בהתקשרות עצמיות שלא יוכל להיפרד כלל. וכמו בהראי' שע"י השגה שהיא ראי' ממש עד שיוכל לאמר עליו כי הוא זה הרי אינו יכול לעבור ע"ז ועושה התפעלות חזקה בנפשו שלא לעשות ההיפוך כו' (אך ראיית ההשגה הוא רק בההארה שנעשה מקור לעולמות ממש והוא כח הפועל בנפעל כו' והביטל שע"י ראי' והשגה זו הוא רק ביטל היש כו') כן בבחי' מ"ה שבנפשו שמכיר ומרגיש בחי' עצמות אלקות ה"ה בטל בתכלית לאלקות בבחי' ביטל עצמי, והוא ההתקשרות העצמיות שלא להיפרד מבחי' אלקות כלל וזהו עיקר ענין האמונה מה שיש בכח בכל נשמה אלקית ליכלל בבחי' מהות ועצמות לאוא"ס ממש דלמתב"כ, אף שאינו נתפס בבחי' ראי' השכל ממש, מ"מ מצד ההכרה וההרגשה שמרגיש בחי' מהות אלקות ה"ה נמשך אחר אלקות כמו הניצוץ שנמשך אחר האבוקה וכמ"ש משכני אחריו נרוצה כו' (ועי' יבוא לע"ל לבחי' ראי' ממש באוא"ס כו' כנ"ל). ועפי"ז יובן מה שהמצה היא מיכלא דמהימנותא לחזק האמונה. דהנה מצה הוא בחי' קטנות אבא ונת"ל דענין הקטנות הוא שנמצא בו כל בחי' הגדלות רק שנתקטן ונתצמצם בכדי שיתקבל אצל כאו"א, אבל הגדלות עצמו הוא שנתקטן ונתצמצם כנ"ל באורך. וככה יובן בבחי' מצה שהוא קטנות אבא הוא שנתצמצם בה כל הבחי' דגדלות אבא. ויובן זה מההפרש בגשמיות בין חמץ למצה, דהנה לחם חמץ הרי החימוץ פועל בו התפשטות והגבהה והתנשאות שמשנתנה מעצם צורתו הראשון שהוא מים וקמח מעורבים בתחלה, ואח"כ מתנפח בריבוי ובתוס' מכמותו הראשון גם באפי' מתנשא בריבוי התפשטות. משא"כ המצה ה"ה בלי שום תוס' והתפשטות כלל, ונשאר במהותה הראשון כמו עצם גולמה כו'. והענין דהנה ידוע דלחם שרשו בבחי' החכ' ולכן לחם בגימ' מז"ל ע"ה וכמ"ש במ"א שהוא בחי' מזל ונוצר מקור החכ' כו'. ולחם חמץ שרשו בבחי' הב' דחכ' מה שבא בהתפשטות השגה דבינה. ולזאת בא הלחם ג"כ בהתפשטות והתנשאות ונרגש טעמו וכ"ז מורה על מציאות הישות כו' וכידוע דכל השגה היא יש כו' וכמ"ש במ"א. והנה היצה"ר נק' ג"כ חמץ וכמ"ש מכף מעוול וחומץ וכן בל' הגמ' כאן קודם שהחמיץ כאן לאחר שהחמיץ כו' והוא מפני שבכ"מ שיש שם מציאות הרי הוא יכול לינק משם (ולזאת גם בביטל היש הרי יש מציאות יש עכ"פ אלא שבטל כו'). אמנם לחם מצה נק' לחמא עניא בביטל ושפלות שאין בו שום הגבהה והתנשאו' כלל ה"ה מורה על שרשו למעלה בבחי' פנימיות אבא בחי' מ"ה דחכ' שקשור ומיוחד בלי שום התפשטות כלל וכנ"ל בבחי' מ"ה שבנה"א שהוא הכח שיש במהות הנשמה להתקשר וליכלל במהו"ע או"ס בהתקשרות וביטל עצמי ממש כו' כן בא בלחם זה דמצה ג"כ בלי התפשטות והתנשאות כו' וזהו שהמצה היא מיכלא דמהימנותא להיות צדיק באמונתו יחי' ממש כמו בהגלות נגלית בחי' כח מ"ה שבנפשו בגילוי הרי אז כל כוחות נפשו מקושרים ומיוחדים באלקות בתכלית היחוד בלי שום פירוד כלל, כן ע"י מצות אכילת מצה נתחזק אצלם האמונה עד שיחי' ממש בכח אמונה זו בסו"מ וע"ט בפו"מ בכל פרט והוא שפועל ישועות בנפשו להתקשר באלקות

עד שכל רצונו יהי רצון הוי' דוקא כאילו מכיר ומרגיש ממש בנפשו בחי' האלקות כמו בכח מ"ה שבנפשו. ואז ממילא מרגיש מאד כל דבר שמנגד לאלקות ולא ירצה בזה כלל ומה שהוא רצון ה' ירצה באמת לאמיתו כו', והוא מפני שבקטנות יש כל הבחי' הגדלות כנ"ל, ולזאת במצוה זו דמצה ניתן כח זה לנש"י דאף שאין לו הכרה והרגשה באלקות כלל מ"מ יהי לו רצון חזק בנפשו להוי' ויהי בסו"מ וע"ט בפו"מ, וכמו התינוק שקורא אבא בהתקשרות גדולה ועצומה שכרוך ונמשך אחריו ואף שאין לו הכרה בעצם ענין האב מהו כו' כנ"ל כ"ה בנש"י להיות משכני אחריו נרוצה שהוא מה שנש"י נמשכים אחר אלקות אף שאין להם הכרה והרגשה ממש בבחי' מהו"ע או"ס כו' (ולעיל נת' פי' משכני כו' ע"י הכרה כו'). וכ"ז נעשה ע"י קיום מצות מצה שהיא קטנות אבא שיש בה כל בחי' הגדלות דאבא מה שפנימיות אבא פנימיות עתיק, אלא שבא במצות מצה בבחי' קטנות וצמצום בכדי שכל אחד ואחד מישראל יקבל זה ויפעול בנפשו כו' כנ"ל). וזהו מצה זו שאנו אוכלי' ע"ש מה ע"ש שנגלה עלי' ממה"מ, פי' הגם כי נצטוו מבעשור (אשר בערב היינו ליל ט"ו, יאכלו מצות, וגם מה שנגלה עליהם ממה"מ זה הי' לאחר חצות) ומ"מ ע"ש מה היא האכילה ע"ש שנגלה עלי' ממה"מ, מלכ"י הם זו"נ ומלכ"י הם חו"ב ומלך מה"מ היינו בחי' הכתר והוא שורש פנימיות אבא, שהוא פנימיות עתיק (וכאשר בחי' זו מאיר בגילוי או א"א להחמיץ כלל, וכנ"ל דזהו שרש האמונה בחי' מ"ה דחכ' שהוא בחי' או"ס ששורה בחכ' כנ"ל ובנפש הוא בחי' מה שבנפש שמכיר ומרגיש בחי' מהות ועצמות או"ס כו' כנ"ל ושם אין מקום לחימוץ כלל. ובחי' זו הי' בהם בגילוי לפי שעה אחר חצות. אמנם מצה זו שאנו אוכלים קודם חצות שהוא בחי' קטנות אבא ג"כ לא החמיץ מפני שאף שהיא בבחי' קטנות וצמצום מ"מ הרי יש בה כל בחי' הגדלות דאבא ולכן לא החמיצה ג"כ. וזהו מצה זו שאנו אוכלי' היא ע"ש שלא הספיק כו' עד שנגלה כו' דביצי"מ האיר בחי' ממה"מ לפי שעה ועי"ז הי' הגאולה כדלקמן. ובמצה זו יש ג"כ בחי' הגדלות כו' ולכן היא מיכלא דמהימנותא כנ"ל. ומה שצריכה שימור י"ל שהוא כמ"ש במ"א שזהו ע"ד מ"ש את שבתותי תשמרו, דשבת היא מתנה מלמעלה, רק שצריכ"י לשמור זאת שלא יפסידו אותו ח"ו ע"י איזה קלקול כמו שקר וגסות כו' כמו"כ במצה זו שנותן הכח מלמעלה במצוה זו דמצה לחזק האמונה כנ"ל בסו"מ וע"ט שלא יהי' בהם שום חימוץ כו' וצריכ"י לשמור שלא יתקלל * ח"ו (וי"ל דכאשר מאיר בגילוי בחי' המ"ה שבנפש כו' אינו שייך שימור כלל וכמבואר דהקנין שנעשה בנפש ע"י ראי' אינו נפסק לעולם והוא שמור ממילא אך בחי' הקטנות הוא שאינו מכיר ממש כ"א כאילו רואה ומכיר. והוא רק מה שניתן מלמעלה הכח הזה במצוה זו (וכמ"ש במ"א דהמצות הם כמו סגולה כו') צריכים לשמור אותה שלא יופסק וע"ד המבואר במ"א דכאשר בא לאדם איזה מדה טובה צריך

לקובעה בנפשה שיהי בקביעות ולא יפסק כו') והוא הוא השמירה מחמץ היינו שלא יתחמץ אח"כ. וע"י השמירה בא אח"כ עוד למדרי' יותר נעלה. דידוע דחמץ ומצה הם בחי' חו"ג, ולזאת ע"י שמירת המצה שלא תבוא לידי חימוץ וגבורות נמשך אח"כ מדרי' עליונה והוא מ"ש לא ינום ולא ישן כו' דלית שמאלא בהאי עתיקא כו' ואז א"א להיות חמץ כלל וזהו שלא הספיק להחמיץ ששם אין מקום לחמץ כלל משום דלית שמאלא כו', ותחילה צ"ל מצה שקודם חצות בחי' קטנות ואח"כ בחי' גדלו' כו'). וכאשר אכלו ישראל מצה האיר בהם לפי שעה בחי' זו (י"ל הכוונה כמ"ש בהג"ה שלפני זה שע"י המצה דקטנות האיר בהם לפי שעה בחי' הגדלות כו' ועי"ז הי' הגאולה), ונתחזקו באמונתם, שעש"ז נק' המצה מיכלא דמהמנותא, פי' שע"י אכילת מצה מתחזק ענין האמונה, כי האמונה היא בבחי' שלמעלה מן הטו"ד, שמה שיוכל להשיג ע"י השגה אין צריך להאמין, כ"א ענין האמונה היא שהגם שאינו משיג בשכלו דבר זה מ"מ מאמין באמונה שלימה שכן הוא. והמצה שהיא בחי' קטנות אבא שיש בה בהעלם גם מבחי' פנימיות אבא שהיא פנימיות עתיק מקום אשר שם היא האמונה לכן ע"י אכילת מצה מתחזק האמונה בלב כאו"א מישראל, וע"ש זה נק' מיכלא דמהמנותא שהיא האכילה שמחזקת את בחי' האמונה, להיות כי בה מלוּבש משורש האמונה כו'. ונש"י שבאותו הדור היו משוקעי' במ"ט שע"ט, וענין יצ"מ הי' שיצאו מבחי' מ"ט שערים הנ"ל ליכלל בבחי' הקדושה, ע"י ובמורא גדול זה גילוי שכינה הוא הגילוי בחי' ממה"מ הנ"ל שורש בחי' האמונה, ולכן לא הספיק להחמיץ להיות בבחי' הגבהה וישות כ"א בחי' מצה ביטל ושפלות והיא היא האכילה המחזק בחי' האמונה כו'. ובאמת מלבד שבחי' זו היא יותר נעלה מהעבודה שע"פ הטו"ד בבחי' ידיעה והכרה כאילו רואה, שהרי גם מי שמשגיג וידוע ומכיר כאלו רואה לפי ערכו בבחי' סוכ"ע וממכ"ע, מ"מ בבחי' היותר נעלה צ"ל בבחי' אמונה. הנה באותו זמן הי' נש"י בתכלית הקטנות עד שבבחי' השגה לא היו יכולי' כלל לגאול, הן מצד שע"פ השגה א"א לכבוש בחי' זו כי יניקת פרעה הי' מבחי' אחורי' דא"א וכמ"ש בת"א פ' בשלח בענין כמה א"א לפניו, והן מצד קטנותם לא הי' להם הדעת והכרה לכן בהכרח הי' לפי שעה שיהי' להם הגילוי מבחי' שלמעלה מן הטעם ודעת. ואח"כ בספה"ע הוא ההגדלה בבחי' מוחין דיניקה עד שמתגלי' ברמ"ח איברי' להיות אח"כ בחגה"ש בחי' קבלת התורה עשה"ד אנכי ה' אלקי' אשר הוצאתיך מאמ"צ פי' בחי' אנכי מי שאנכי בחי' הכתר שבשעת יצ"מ הי' בגילוי לפ"ש ונתלבש בקטנות באכילת מצה וזהו אשר הוצאתיך מאמ"צ. הנה בשעת מ"ת השיגו זה בבחי' ידיעה והכרה, ואמונתם אז בבחי' היותר גבוה מזה כו'. וזהו מצה זו שאנו אוכלי' כו' ע"ש כו' עד שנגלה עלי' ממה"מ הוא שורש ענין האמונה אשר ע"י אכילת מצה קטנות אבא מתחזק אמונה זו שתוכל אח"כ לבוא בחגה"ש בבחי' ידיעה והכרה והשגה. וזהו ע"ש מ"ה היא בחי' הביטל שבאמונה שהיא מבחי' חכמה כח מ"ה אשר פנימיות אבא הוא פנימיות עתיק כו'. וז"ע מדלג על

ההרי' שבחי' גילוי זה הוא בבחי' דילוג שלא בערך כלל, ואח"כ התחיל כסדר המדריגות ספה"ע ומ"ת כו'.

בס"ד, חג השבועות, תר"ן

צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו, פי' במלך שלמה היינו במלך שהשלום שלו זה הקב"ה, בעטרה שעטרה לו אמו זהו כנס"י, כמשארז"ל לא זו מחבבה עד שקראה בתי כו' עד שקראה אחותי כו' עד שקראה אמי, הרי כי נקראי' נש"י בשם אמי, ביום חתונתו זו מ"ת, וא"כ הרי נתבאר שבמ"ת עטרו והכתירו נש"י עטרה להקב"ה, ולכאו' צ"ל הלא ארוז"ל בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע ירדו מלאכי השרת וקשרו להם ב' כתרים אחד כנגד נעשה וא' כנגד נשמע, הרי כי בשעת מ"ת עטרו את כ"א מישראל בשני כתרים, ואיך נאמר בעטרה שעטרה לו להקב"ה אמו זו כנס"י ביום חתונתו זו מ"ת, אך באמת שניהם אמת, דהנה במד"ר פ' קדושים ע"פ קדושים תהיו כו' כי קדוש אני איתא משל למלך שעשו לו בני המדינה ג' עטרות מה עשה המלך נטל אחת ונתן בראשו ושנים נתן בראש בניו, כך העליונים מכתירים ג' קדושות להקב"ה בכ"י וכמש"א כתר יתנו לך מלאכי כו' ועמך ישראל, מה עושה הקב"ה נוטל קדוש א' לעצמו, הה"ד כי קדוש אני, ושנים נתן בראש בניו (אלו נש"י כמ"ש בני בכורי ישראל בנים אתם להוי' אלקיכם) הה"ד קדושים תהיו, וכת' והתקדשתם והייתם קדושים, וא"כ יש כאן ג' עטרות א' שנטל לעצמו ושנים שנתן בראש בניו וזהו בעטרה שעטרה לו להקב"ה אמו זו כנס"י, זהו עטרה שנטל לעצמו [והגם כי במד"ר אמר העליונים מכתירים ג' קדושות שהכוונה על המלאכי' שאומרים ג"פ קדוש, ואיך היא העטרה שעטרה לו אמו זו כנס"י, אך זה יובן ע"פ מארוז"ל (בחולין דצ"א סע"ב) שאין מלאכי השרת אומרי' שירה עד שיאמרו ישראל למטה תחלה שנא' ברן יחד כל כוכבי בקר והדר ויריעו כל בני אלקי' (איוב ל"ח ז') שנמצא שמה שהמלאכי' מכתירים תלוי בישראל דוקא (גם אפ"ל דמה שאמרו במדרש ג' קדושות היינו קדושה דיוצר וקדושה דעמידה וקדושה דבי סדרא שזהו שישראל אומרי' בכ"י (וע' בסי' מהרי"ק דג' קדושות הנ"ל הם בחי' כתר ואור"א וזו"נ כו' יעו"ש, ואפשר שעפי"ז י"ל דהם ענין אחד עם ג"פ קדוש) ומה שאמרו העליונים מכתירים היינו מפני שהכתר ועטרה שנעשה מתפלותיהן של ישראל הוא ע"י מלאכי' שמעלים את תי' התפלה ומזככי' אותם עד שראוי' להיות כתר לקונו וכמא' מט"ט קושר כתרי' לקונו מתפלותיהן ש"י כו' וכמ"ש במ"א). ומ"ש ביום חתונתו זו מ"ת הלא בכ"י מכתירים נש"י והעליונים הם מה"ש ולמה תלה זה במ"ת, אך